

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Посилкіна О.В., Котлярова В.Г.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ДО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ОПІ
«УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИМ
БІЗНЕСОМ»**

**Харків
Видавництво НФаУ
2020**

УДК 658:310.3

Рецензенти:

Іпполітова І.Я. – канд. економ. наук, доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця

Гончаров А.Б. – канд. економ. наук, доцент кафедри менеджменту і адміністрування

Посилкіна О.В., Котлярова В.Г. Методичні рекомендації до проходження переддипломної практики здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОПП «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом» – Х.: Вид-во НФаУ. – 2020. – 30 с.

Методичні рекомендації є керівництвом до проходження переддипломної практики здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОПП «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом». Їх мета – визначити основні завдання практики та питання, які потребують дослідження, організаційні засади її проведення та оформлення і захисту результатів практики.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1.МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИКИ	7
2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ	8
2.1. Загальні положення.....	8
2.2. Бази практики	10
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ.....	10
3.1. Загальні положення.....	10
3.2. Обов'язки керівника практики від профільної кафедри.....	11
3.3. Обов'язки керівника від бази практики	11
3.4. Обов'язки студента	12
4. ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	13
4.1. Визначення послідовності наукового дослідження.....	13
4.2. Формулювання наукової проблеми.... Ошибка! Закладка не определена.	
4.3. Визначення мети, задач, об'єкту та предмету наукового дослідження ...	14
4.4. Визначення методики наукового дослідження	16
4.5. Визначення емпіричної бази дослідження та обробка інформації	16
4.6. Узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків.....	17
4.7. Підготовка звіту з практики	18
4.8. Вимоги до оформлення звіту з переддипломної практики.....	19
4.9. Апробація наукових результатів	22
5. ЗАХИСТ ЗВІТУ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ	23
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ	25
ДОДАТКИ.....	27

ВСТУП

Методичні рекомендації до проходження переддипломної практики підготовлені згідно з «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (наказ Міністерства освіти України від 08.04.93 № 93), «Методичними рекомендаціями по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів України» (лист Міністерства освіти України від 14.11.96 № 31-5/97), «Положенням про організацію навчального процесу з поглибленою практичною підготовкою студентів», «Національною рамкою кваліфікацій» (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341) та галузевими стандартами вищої освіти.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра і має на меті набуття здобувачем особистісних і професійних компетентностей, пов'язаних з проведенням наукових досліджень, оформленням і публікацією отриманих наукових результатів.

Переддипломна практика є заключною ланкою практичної підготовки, яка проводиться перед захистом магістерських робіт. Під час цієї практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з науково-практичних та методичних підходів щодо дослідження напрямів діяльності на обраному підприємстві, збирається практичний матеріал для виконання магістерських робіт.

Під час переддипломної практики виконується індивідуальне завдання за затвердженою тематикою.

Програма переддипломної практики розроблена у відповідності до фахових компетентностей магістра з управління охороною здоров'я. Вона є основним навчально-методичним документом для здобувача вищої освіти і наукових керівників від навчального закладу та бази практики, який визначає порядок і принципи проведення переддипломної практики за ОПП «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом».

Практика здобувачів вищої освіти проводиться в колективній та індивідуальній формах, які тісно пов'язані та доповнюють одна одну. Колективна форма передбачає консультації, бесіди зі спеціалістами, екскурсії тощо. Індивідуальна форма – це безпосереднє вивчення програмних питань переддипломної практики, виконання відповідних розрахунків, проведення досліджень, необхідних для підготовки звіту з практики і написання магістерської дипломної роботи.

Переддипломна практика повинна сформувати у здобувачів вищої освіти професійні уміння, навички роботи у науковій, освітній та інноваційній сферах діяльності підприємства, а також передбачає збір та обробку матеріалів за темою дипломної магістерської роботи.

Базами практики можуть бути підприємства різних форм власності і різних видів діяльності. Тривалість практики за навчальним планом – 3 тижні.

**Орієнтований графік проходження переддипломної практики
у відповідності з навчальним планом для здобувачів вищої освіти , які
навчаються за ОПП «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним
бізнесом»**

№п/п	Етапи практики	Кількість днів
1	Аналіз літературних джерел щодо організаційного і методичного забезпечення діяльності підприємства	3
2	Аналіз літературних джерел щодо існуючих методів та інструментів управління досліджуваними функціональними областями діяльності підприємства	5
3	Аналітичне дослідження щодо перспективності застосування на підприємстві-базі практики рекомендованих методів дослідження та діагностики стану об'єкту індивідуального завдання	3
4	Розробка пропозицій щодо напрямків вдосконалення досліджуваної проблеми діяльності на підприємстві-базі практики (компанії)	2
5	Оформлення та захист звіту про проходження переддипломної практики	2
	Всього	15

Практична підготовка повинна здійснюватися в умовах професійної (наукової) діяльності при організаційно-методичному керівництві викладача навчального закладу та спеціаліста за даним фахом.

Програма практичної підготовки та термін її проведення визначаються навчальним планом за ОПП «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом»

1.МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИКИ

Метою переддипломної практики є забезпечення взаємозв'язку між науково-теоретичною і практичною підготовкою магістрів, розвиток навичок та вмій аналітичної, проектно-дослідницької, інноваційної та консалтингової діяльності для вирішення проблем удосконалення управління діяльністю підприємства у сучасних умовах господарювання.

Завданнями практики є:

- продемонструвати знання з обраної теми дипломного дослідження, практичних можливостей застосування загального обсягу теоретичних знань;
- сформувані вміння здобувати і аналізувати теоретичний та емпіричний матеріал, письмово викладати й обґрунтовувати свої думки;
- самостійно визначити проблему прикладного дослідження, оцінювати дослідницьку ситуацію, розробляти програму дослідження та її представляти, надавати у науково обґрунтованій та доступній формі результати проведеної роботи;
- критично осмислювати специфіку функціонування досліджуваного підприємства;
- обґрунтовувати механізм та інструменти координації та взаємодії підрозділів підприємства;
- опанувати навичками наукових досліджень у сфері економіки;
- розробити певні методичні рекомендації щодо впровадження результатів наукових досліджень;
- оволодіти навичками консультаційної діяльності з актуальних проблем функціонування підприємства;
- сформувані вміння аналізувати комплексні проблеми, синтезувати нові міждисциплінарні ідеї в межах дослідницького проекту;
- відповідати за реалізацію результатів наукового дослідження.

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1. Загальні положення

Переддипломна практика зі спеціальності є логічним продовженням вивчення фахових дисциплін.

Переддипломна практика передуює написанню дипломної роботи на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр», тому закріплення студентів за певною базою практики повинно здійснюватися відповідно до тематики дипломних робіт з урахуванням особливостей об'єкта й предмета дослідження. Це дасть змогу студентам зосередити увагу на всебічному вивченні досвіду роботи досліджуваного підприємства й використовувати зібрані матеріали для написання дипломної роботи.

Завершальною стадією переддипломної практики є збір інформаційного масиву даних, пов'язаних з темою дипломного наукового дослідження. Під час переддипломної практики здобувачі вищої освіти перевіряють на практиці запропоновані висновки та пропозиції, уточнюють їх, отримують відгуки керівників підприємства на виконане дослідження, вносять доповнення, оформлюють відповідні розділи дипломної роботи. Обробку матеріалів з економічних, математичних і статистичних досліджень студенти здійснюють з використанням комп'ютерної техніки.

По закінченню переддипломної практики здобувач вищої освіти подає на кафедру науковому керівнику звіт за індивідуальним завданням на переддипломну практику у вигляді розроблених пропозицій щодо вдосконалення досліджуваних напрямів діяльності, запропонованого комплексу розробок з використанням комп'ютерних технологій тощо.

За результатами проходження практики здобувач вищої освіти повинен закріпити **практичні вміння і навички:**

- визначати та застосовувати на практиці сучасні методи та інформаційні технології для збирання і обробки необхідної інформації;
- узагальнювати результати наукових експериментів;
- розробляти методичні рекомендації щодо впровадження результатів наукових досліджень в практику діяльності підприємства;

- оформляти настанови для користувачів розроблених методик;
- оформляти результати наукових досліджень у формі презентацій наукових звітів, готувати наукові публікації;
- здійснювати консультаційну діяльність щодо економічних питань;
- збирати та обробляти первинну інформацію, виявляти загальні тенденції інноваційного розвитку підприємства;
- скласти план реалізації результатів наукових досліджень у економічній діяльності підприємства;
- аналізувати результати реалізації наукових досліджень в економічній діяльності підприємства та обґрунтовувати економічну ефективність їх впровадження;
- визначати оптимальну структуру загальної системи підприємства, використовуючи знання системного аналізу;
- використовувати інформаційні бази даних у фармацевтичній галузі, наукові, пошукові інформаційні системи різних рівнів та призначення з метою підвищення ефективності наукових досліджень;
- класифікувати професійну інформацію у відповідності зі змістом і призначенням показників з метою побудови довідниково-інформаційних таблиць для наукових розробок;
- обґрунтовувати підходи до практичної реалізації результатів економічних досліджень;
- систематизувати результати дослідження, розробляти пропозиції щодо практичного впровадження результатів досліджень в практику діяльності підприємств.

Результати виконання науково-дослідної роботи за індивідуальним завданням повинні бути відображені в дипломній та наукових роботах здобувача вищої освіти.

Зміст науково-дослідної роботи студентів визначається:

- участю в науково-дослідній роботі кафедри;
- підготовкою тез доповідей для участі у конференціях та статей для

публікації,

– вивченням патентних і літературних джерел з опрацьовуваної теми з метою їх використання в дипломній роботі.

2.2. Бази практики

Базами практики є виробничі підприємства будь-якої галузі та форми власності, оптові фірми, науково-дослідні організації, запропоновані відділом практики. За умови погодження з кафедрою база практики може бути запропонована здобувачем вищої освіти.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

3.1. Загальні положення

Практика, що є продовженням навчального процесу, здійснюється при прямому керівництві з боку кафедри і при безпосередньому керівництві з боку наставника – керівника від підприємства.

Пропуски днів практики, незалежно від причини, компенсуються за домовленістю з керівником бази практики та керівником від кафедри в канікулярний час з нарахуванням годин в його педагогічне навантаження.

Тривалість робочого часу здобувачів вищої освіти прирівнюється за тривалістю до робочого дня працівника підприємства. При цьому одна година робочого часу практиканта відводиться на оформлення щоденника і робочого журналу.

Залежно від спрямування і специфіки підприємства види виконуваних робіт можуть змінюватися, що узгоджується з керівниками практики.

За 2 – 3 дні до початку практики здобувачі вищої освіти одержують на кафедрі - програму практики та індивідуальні завдання відповідно до теми дипломної роботи. Керівництво практикою здійснює викладач університету і спеціаліст від підприємства – бази практики. Графік проходження практики

визначається на кожному підприємстві спільно керівниками від бази практики та університету.

Безпосередньо перед початком практики здобувач вищої освіти повинен пройти інструктаж з техніки безпеки на базі практики.

3.2. Обов'язки керівника практики від профільної кафедри

У період виконання своїх функцій керівник практики від профільної кафедри університету зобов'язаний організувати практику відповідно до затвердженої програми:

1) своєчасно довести до здобувачів вищої освіти програму практики, провести загальний інструктаж;

2) здійснювати консультування здобувачів вищої освіти з питань програми практики, регламенту підготовки звіту про практику. Спрямовувати науково-дослідну діяльність здобувачів вищої освіти, пов'язану з підготовкою звіту про проходження практики і магістерської роботи;

3) забезпечувати взаємодію з керівником практики від бази практики;

4) контролювати виконання програми практики, регламент підготовки дипломної магістерської дипломної роботи, рецензувати звіт з практики, брати участь у його захисті в складі комісії;

5) інформувати кафедру про стан проходження здобувачами вищої освіти практики, виконання регламенту написання дипломної магістерської роботи.

3.3. Обов'язки керівника від бази практики

Виконуючи свої функціональні обов'язки, керівник практики від підприємства повинен:

1) створити належні умови для якісного виконання здобувачами вищої освіти програми практики;

2) здійснювати методичне керівництво і допомагати здобувачам вищої освіти одержати необхідні матеріали як для виконання програми практики, так і для підготовки консультаційного проекту та магістерської дипломної роботи;

3) контролювати роботу здобувачів вищої освіти і додержання ними трудової дисципліни;

4) надати письмові характеристики здобувачам вищої освіти з оцінюванням їхнього ставлення до роботи, дотримання трудової дисципліни, рівня практичної підготовки: у характеристиці від практики результати студента оцінюються за системою ECTS;

5) періодично перевіряти ведення здобувачами вищої освіти щоденників проходження практики, розглядати та оцінювати звіти з практики;

б) прорецензувати магістерську роботу та оцінити її науково–теоретичний рівень і практичну значущість.

3.4. Обов'язки здобувачів вищої освіти:

1) перед початком практики одержати у відділі практики направлення на практику і щоденник; на профільній кафедрі – програму практики;

2) під час проходження практики суворо дотримуватися правил техніки безпеки та внутрішнього розпорядку, чинних на базі практики;

3) сумлінно виконувати програму практики, не відмовлятися від виконання завдань і доручень керівника від бази практики, спрямованих на засвоєння практичних навичок діяльності економіста;

4) зібрати та обробити матеріали, необхідні для підготовки магістерської дипломної роботи;

5) згідно до вимог програми практики своєчасно оформити звіт і подати його на кафедру для перевірки і рецензування науковим керівником;

б) захистити звіт з практики перед затвердженою комісією.

Контроль за виконанням здобувачами вищої освіти вимог до проходження практики відбувається у формі: підсумкового контролю. Він здійснюється також під час захисту звіту з практики.

4. ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. Визначення послідовності наукового дослідження

Наукове дослідження – це діяльність, що спрямована на вивчення об’єкта з метою встановлення закономірностей його побудови та розвитку, а також на подальше використання отриманих знань в практичній діяльності людей.

Наукові дослідження поділяються на фундаментальні та прикладні. В рамках переддипломної практики здійснюються прикладні дослідження. Прикладні дослідження – це вид діяльності, що спрямована на отримання та використання знань для вирішення прикладних проблем, що виникають в практичній діяльності людей.

Наукове дослідження складається з різних видів робіт, необхідно визначити його послідовність. Послідовність етапів наукового дослідження при виконанні магістерської роботи зображена на рис. 4.1.

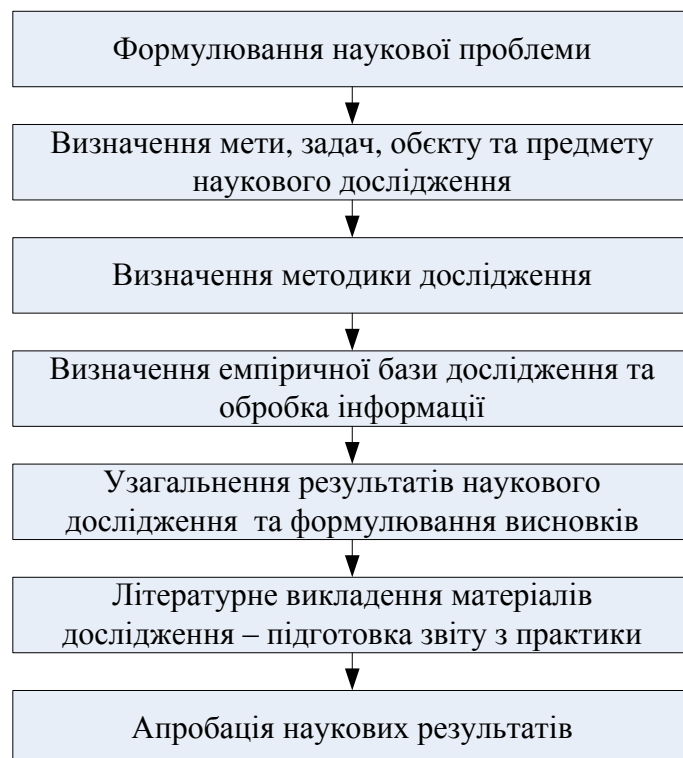

Рис. 4.1. Послідовність етапів проведення наукового дослідження

Наукове дослідження у відповідності до індивідуального завдання носить прикладний характер, мета якого – вирішення практичних проблем. Тому, для того, щоб сформулювати мету дослідження необхідно виявити прикладну проблему. Прикладна проблема – це ситуація, що виникла на практиці, яка характеризується протиріччям між двома станами: існуючим та бажаним. Вирішити проблему означає ліквідувати розрив між двома станами.

4.2. Формулювання наукової проблеми

Вибір наукової проблеми дослідження обґрунтовується, насамперед, її актуальністю, тобто тим, наскільки розв'язання цієї проблеми буде сприяти успішній діяльності підприємства. Актуальність – це потреба в вирішенні проблеми, що виникла в теоретичній або практичній діяльності підприємства.

4.3. Визначення мети, задач, об'єкту та предмету наукового дослідження

В результаті виявлення проблеми визначаються об'єкт та предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це явище (предмет чи процес), яке породжує проблемну ситуацію і тому обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет дослідження – це соціально-економічні закономірності функціонування та розвитку об'єкта, різноманітні його якості, властивості тощо, це та сторона в об'єкті, що обирається для вивчення.

В меті реалізується наукова проблема. В меті дослідження висвітлюється, які практичні заходи пропонуються для ліквідації розриву між існуючим та бажаним станом. Тому не слід починати мету зі слів: вивчити вплив..., визначити стан..., дослідити ефективність..., розробити методику..., дати характеристику..., встановити закономірності... та ін.

Взаємозв'язок перелічених категорій наведений на рис. 4.2.

Рис. 4.2. Взаємозв'язок сутності проблеми, мети, об'єкта, предмета наукового дослідження.

4.4. Визначення методики наукового дослідження

Методика наукового дослідження – це сукупність методів та прийомів, що необхідні для проведення даного дослідження.

Існує багато видів класифікації наукових методів досліджень. До одного з них належить класифікація методів за рівнем використання (табл. 4.1.)

Таблиця 4.1.

Класифікація наукових методів дослідження

Група методів	Назва методів
Загальні (філософські)	діалектичний, метафізичний;
Загальнонаукові	аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння, опис, вимірювання, спостереження, експеримент, моделювання тощо;
Локальні	порівняння (горизонтальний, вертикальний, факторний), балансові, тестування, аналізу конкурентоспроможності, анкетування тощо

У процесі вибору методів дослідження необхідно зважати на:

- об’єкт, предмет дослідження;
- мету та завдання дослідження;
- ступінь практичної апробації методів та методик;
- взаємодоповнення та взаємозв’язок різних методів;
- умови дослідження (наприклад, можливості доступу до інформації, на основі якої буде здійснений аналіз);
- можливості і обмеження різних методів з огляду точності й надійності.

4.5. Визначення емпіричної бази дослідження та обробка інформації

Емпіричні дослідження – це спосіб отримання наукових фактів під час спостереження, діагностування, експерименту, які визначають якісні на кількісні характеристики об’єктів та явищ. Базою досліджень є інформація, що характеризує стан проблеми на підприємстві-базі практики.

Джерелами інформації для проведення аналізу (оцінки) результатів діяльності підприємства (компанії), підготовки звіту з практики, написання магістерської дипломної роботи є форми статистичної та оперативної звітності, дані фінансової звітності, а також плани і звіти про результативність різних напрямів діяльності підприємства (компанії), дані бухгалтерського обліку, внутрішні документи підприємства щодо здійснення господарських операцій, договори на постачання матеріальних ресурсів та збут товарної продукції, результати опитування і спостереження на робочих місцях, інша оперативна і періодична документація.

При цьому важливо використовувати набуті в університеті знання з економіки підприємства, планування, контролінгу, статистики, бухгалтерського обліку, математичних методів моделювання економічних процесів, обчислювальної техніки, економічного аналізу, експертних оцінок та ін..

Збираючи та опрацьовуючи матеріал, необхідно дослідити якомога більше нового з точки зору методичного забезпечення діяльності в даній галузі, передовий вітчизняний та зарубіжний досвід, нормативні й інструктивні матеріали. З урахуванням цих матеріалів складається оцінка методів планування, організації, контролю та координації діяльності на досліджуваному підприємстві, обґрунтовуються конкретні заходи з удосконалення певних напрямів діяльності підприємства, що є об'єктом дослідження в дипломній роботі.

4.6. Узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків

Результати наукових досліджень потребують осмислення та узагальнення. Основними прийомами наукових узагальнень є:

- універсалізація, яка полягає в тому, що загальні моменти і властивості, які спостерігаються на підприємстві як базі наукового дослідження, розповсюджуються на всі можливі випадки;

- ідеалізація, яка полягає в уявному конструюванні об'єктів, яких не існує в дійсності, і включає момент абстрагування від реальних процесів та явищ. такі

створені ідеальні об'єкти є значно простішими, ніж реальні, завдяки чому виникає можливість застосувати до них математичні методи дослідження;

- концептуалізація, яка полягає у внесенні категорій і понять, запозичених з інших теорій;

- синтез, в основу якого покладено процедуру поєднання різних елементів об'єкта в єдине ціле. Завдяки синтезу відбувається узагальнення аналітично виділених та вивчених особливостей об'єкта;

- індукція як формулювання логічних висновків шляхом узагальнення даних емпіричних методів дослідження. Результатом є висновок про загальні властивості усіх об'єктів, які належать до однієї групи, на основі спостережень достатньо широкої множини одиничних факторів (статистичної вибірки).

За наслідками проведеного дослідження формулюються висновки, які є найважливішими науковими та практичними його результатами. Висновки – це короткий виклад отриманих наукових результатів. Вони формулюються за суттю поставленої наукової проблеми. Висновки можуть розпочинатися словами: *доведено..., встановлено..., розкрито..., виявлено..., обґрунтовано..., запропоновано..., досліджено..., аргументовано..., проаналізовано....*

Висновки повинні містити результати розв'язаної наукової проблеми відповідно до мети дослідження та завдань, які були визначені.

4.7. Підготовка звіту з практики

Звіт з практики є важливим етапом переддипломної практики та підготовки дипломної магістерської роботи, розроблення її теоретичної, аналітичної і проектної частини, тому звіт має бути логічно пов'язаний з проблематикою досліджень, які формують зміст і результати магістерської дипломної роботи.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням і висновками, які дозволяють визначити сутність об'єкту дослідження, особливості його функціонування, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів.

У пункті **«Теоретичні аспекти організаційного і методичного забезпечення виявлення та наукового дослідження проблем підприємства»** аналізуються літературні джерела у відповідності до індивідуального завдання на переддипломну практику щодо:

- сутності та змісту об'єкту дослідження;
- доцільної методології наукового дослідження;
- аналізу методів дослідження та діагностики стану об'єкту індивідуального завдання, що використовуються вітчизняними та закордонними підприємствами.

Приклад систематизації наукових методів дослідження за напрямками діяльності підприємства наведений в додатку А та за обраним напрямом дослідження в додатку Б.

Пункт повинен закінчуватися узагальненням результатів проведених досліджень літературних джерел та рекомендаціями щодо вибору сучасних методів дослідження та діагностики напрямів діяльності підприємства.

У пункті **«Методичні підходи до діагностики діяльності підприємства-бази практики та розробки проекту щодо вдосконалення напрямків його діяльності»** необхідно:

- проаналізувати напрями діяльності підприємства та визначити місце обраного напрямку діяльності в реалізації стратегії підприємства;
- розробити алгоритм діагностики стану напрямку діяльності, що досліджується;
- провести діагностику стану напрямку діяльності, що досліджується, та виявити проблемні точки в його функціонуванні;
- визначити причини виникнення виявлених проблем;
- сформулювати наукову новизну наукового дослідження.

4.8. Вимоги до оформлення звіту з переддипломної практики

Звіт з практики має бути написаний державною мовою, стиль – науковий, без орфографічних і синтаксичних помилок; послідовність – логічна. Всі сторінки текстової частини повинні мати наскрізну нумерацію. Орієнтований обсяг розділу – 25 – 30 сторінок.

Звіт може бути надрукований за допомогою комп'ютера (комп'ютерний набір – 14 коль, 1,5 інтервалу, шрифт – Times New Roman).

Звіт необхідно писати (друкувати), залишаючи береги (поля) таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній та нижній – 20 мм.

Підрозділи нумерують в межах кожного розділу, номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставиться крапка, наприклад: 4.2 (другий підрозділ першого розділу). Потім у тому ж самому рядку йде заголовок підрозділу.

Зміст ілюстрацій має доповнювати текст звіту, поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думку автора і тому, на кожному з них повинно бути посилання з коментарем.

Ілюстрації (фотографії, схеми, графіки тощо) і таблиці необхідно подавати у звіті безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номеру ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад, «Рис. 4.2» (другий рисунок четвертого розділу). Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номеру ілюстрації. За необхідності ілюстрації доповнюються пояснювальними даними (під рисунковий текст). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею посередині симетрично до тексту. Назву починають з великої літери, не підкреслюють, крапку в кінці не ставлять.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки з маленьких, якщо вони становлять одне речення із заголовком, і з великих – якщо вони є самостійними. Крапка в кінці не ставиться. Графу з порядковими номерами до таблиці включати не потрібно (крім випадків, коли на рядок таблиці є посилання в тексті).

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті у такий спосіб, щоб її можна було читати без розвороту пояснювальної записки або з розворотом за годинниковою стрілкою.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками, якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Теж» а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних та інших символів, які повторюються, не потрібно. Якщо цифрові дані в рядку не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Таблиці нумерують послідовно у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням номеру розділу та номеру таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Таблиця 4.2» (друга таблиця четвертого розділу). При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» та її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження таблиці» і вказують її номер, наприклад: «Продовження табл. 4.2».

Рівняння і формули необхідно виділяти з тексту вільними рядками, вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка.

Формули потрібно розміщати в середині рядка. Пояснення символів і числових коефіцієнтів необхідно подавати безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнту необхідно подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки, якщо дається пояснення одного значення формули і «де» з двокрапкою, якщо дається декілька пояснень значень формули.

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номеру формули у розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого краю сторінки на рівні відповідної формули у круглих дужках, наприклад: (4.2) – друга формула четвертого розділу.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно подавати згідно з вимогами державного стандарту.

При посиланні у тексті звіту на джерело інформації в квадратних дужках наводиться його порядковий номер у списку використаних джерел і сторінка, з якої цитується текст, наприклад: [8, с. 2].

Посилання на ілюстрації роботи вказуються порядковим номером ілюстрації, наприклад, рис. 4.2.

Посилання на формули вказуються порядковим номером формули у дужках, наприклад: «у формулі (4.2.)».

На усі таблиці звіту повинні бути посилання в тексті. При цьому слово «таблиця» у тексті пишуть скорочено, наприклад: «в табл. 4.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації необхідно вказувати скорочено слово «див.», наприклад: «див. табл. 4.3».

Додатки оформлюються як продовження звіту та розміщуються в порядку появи посилань на них у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки.

Додатки потрібно позначати великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ъ. Наприклад: «Додаток А», «Додаток Б» тощо. Один додаток позначається як додаток А.

Оформлений згідно з вимогами звіт перевіряється і затверджується керівниками практики від бази і навчального закладу. Оцінка і підписи керівників проставляються на титульному аркуші та скріплюються печаткою підприємства.

4.9. Апробація наукових результатів

Існує багато форм представлення результатів наукових досліджень. Апробація результатів наукового дослідження в рамках переддипломної практики повинна здійснюватися в формі наукової статті чи тез доповіді.

Тези доповіді – це письмова інформація обсягом 0,5-2 сторінки друкованого тексту, що містить кратко сформульовані основні положення усного виступу. Вони мають чітку визначену структуру:

- вступний тезис, що висвітлює актуальність теми та мету дослідження;
- центральний тезис – визначення сутності дослідження;

– заключний тезис – короткі висновки із повідомлення.

У науковій статті викладаються проміжні або кінцеві результати наукового дослідження, висвітлене окреме питання за обраною темою, сфокусовано науковий пріоритет автора, що робить результати дослідження надбанням фахівців.

Наукова стаття як форма апробації наукових результатів повинна складатися із таких структурних елементів, як:

- назва статті, яка стисло відображає головну ідею наукового дослідження;
- прізвище та ініціали автора;
- анотація (українською, російською, англійською мовами);
- постановка наукової проблеми, її актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями, що постають перед Україною, значення для розвитку певної галузі науки або практичної діяльності;
- аналіз останніх публікацій і досліджень, на які спирається автор, виокремлення невирішених питань у межах загальної проблеми, яким присвячена стаття;
- формулювання мети статті, яка випливає з постановки наукової проблеми та огляду основних публікацій з теми;
- виклад результатів дослідження шляхом висвітлення основних положень, особистих думок, ідей, отриманих наукових фактів тощо, особистого внеску автора,
- загальний висновок, який містить узагальнення досліджень і рекомендацій, їх значення для теорії та практики;
- список використаних джерел.

5. ЗАХИСТ ЗВІТУ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, характеристика тощо) подається на рецензування керівнику практики від кафедри.

Здобувач вищої освіти згідно з графіком, до закінчення терміну практики подає керівникові практики від підприємства звіт і заповнений щоденник практики. Керівник практики від підприємства за умови позитивної оцінки звіту

готує характеристику на здобувача вищої освіти, викладає її в щоденнику, де оцінює виконання програми практики, індивідуального завдання, обґрунтованість пропозицій та відповідність документів вимогам оформлення. Після отримання затверджених печаткою підприємства характеристики і рецензії за підписом керівника з бази практики здобувач вищої освіти подає звіт на кафедру для реєстрації та перевірки керівником від університету (кафедри).

Керівник практики від кафедри розглядає й оцінює звіт здобувача вищої освіти, дає відгук з рекомендацією до захисту перед кафедральною комісією. У разі суттєвих відхилень виконаного звіту від вимог його повертають для доопрацювання. Захист звіту з практики приймає комісія, яка призначається завідувачем кафедри. Здобувач вищої освіти готує до захисту доповідь та ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, рисунків, які уточнюють результати дослідження, основні узагальнення та пропозиції, що містяться у звіті. За результатами захисту виставляється оцінка, яка фіксується на титульному аркуші звіту.

Звіт після захисту передається на збереження до архіву. У разі негативної оцінки комісією результатів практики та поданих матеріалів студента відраховують з університету.

Звіт з практики захищається здобувач вищої освіти (з диференційованою оцінкою) перед комісією, призначеною завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики від навчального закладу і від баз практики.

Критерієм ефективності проходження практики є практичне засвоєння знань, умінь і навичок, передбачених програмою з магістерської переддипломної практики. Виконання практичних завдань на базах практики контролюється в процесі їх подання і захисту.

Оцінка за практику вноситься до заліково – екзаменаційної відомості та до залікової книжки здобувача вищої освіти.

Здобувачу вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право на проходження практики повторно при

виконанні умов, визначених навчальним закладом. Здобувач вищої освіти, який отримав негативну оцінку з практики, відраховується з навчального закладу.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Звіт оцінюється за шкалою «А», якщо він за змістом:

1) виконаний на високому методичному рівні та повністю відповідає вимогам цих методичних рекомендацій;

2) свідчить про ґрунтовне знання сучасних методів аналізу планування, прогнозування та економічного обґрунтування та досконале володіння обчислювальною технікою;

3) містить елементи самостійного дослідження окремих прикладних питань;

4) демонструє відмінне знання практики роботи досліджуваного підприємства та його проблем;

5) має практичне значення для поліпшення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Крім того, під час захисту перед комісією здобувач вищої освіти виявив глибоке розуміння основних проблемних питань з теми індивідуального завдання, досконале володіння його матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на поставлені запитання і навів істотні аргументи на захист поданих у проекті окремих положень, прикладних пропозицій і рекомендацій.

Звіт оцінюється за градацією «В» і «С» якщо він за змістом:

1) виконаний на високому методичному рівні і повністю відповідає вимогам цих методичних рекомендацій;

2) задовольняє не менше ніж трьом вимогам до балу «А».

Крім того, під час захисту здобувач вищої освіти виявив добре розуміння основних проблемних питань з теми індивідуального завдання, володіння його матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на поставлені запитання; має наявні несуттєві зауваження щодо змісту та оформлення звіту й щоденника.

Характеристика здобувача вищої освіти є позитивною. У відповідях на запитання членів комісії щодо програми практики здобувач вищої освіти припустився окремих неточностей, але загалом має тверді знання.

Оцінки «D» і «E» – свідчать про недбале оформлення роботи та щоденника. Переважну більшість питань програми практики у звіті висвітлено, однак мають місце окремі розрахункові й логічні помилки. Характеристика здобувача вищої освіти в цілому є позитивною. Відповідаючи на запитання членів комісії здобувач вищої освіти почувався невпевнено, збивався, припускався помилок, виявив поверхові знання.

Оцінка «FX» – виставляється здобувачу вищої освіти, якщо у звіті висвітлено не всі питання або роботу підготовлено не самостійно. Характеристика здобувача вищої освіти у частині ставлення до практики та трудової дисципліни є негативною. На запитання членів комісії здобувач вищої освіти не міг дати задовільних
відповідей.

ДОДАТКИ

Приклад структуризації наукових методів дослідження за напрямками діяльності підприємства

Вид наукового методу	Назва методу	Напрямок діяльності
Методологія дослідження – Системний аналіз		
Філософський	Діалектичний	Використовується для дослідження всіх напрямків діяльності
Загальнонаукові	Аналіз, синтез, моделювання тощо	
Спеціальні	Методи структурно-функціонального аналізу	Організаційне забезпечення здійснення діяльності; побудова загальної та організаційної структури управління підприємством
	Факторний аналіз	Аналіз факторів, що впливають на ефективність та результативність діяльності
...

**Приклад систематизації наукових методів дослідження та вирішення
завдання за обраним напрямом дослідження**

Методи дослідження та вирішення завдання	Етапи системного аналізу		
	проектування бажаного стану об'єкта дослідження	визначення сучасного стану об'єкта дослідження	виявлення проблеми
Діалектичний	+	+	+
Аналіз		+	+
Синтез	+		
Моделювання	+		
IDEF 0	+	+	
8D			+
Діаграма Парето			+
Контрольний листок			+

Навчальне видання

Посилкіна Ольга Вікторівна
Котлярова Вікторія Григорівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОПП «Управління охороною
здоров'я та фармацевтичним бізнесом»

Відповідальна за випуск Братішко Ю. С.

***Підписано до друку Формат 60x90/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times ET. Друк ризо.
Умов. друк. арк. Тираж 100 прим.***

Видавництво Національного фармацевтичного університету
Україна, 61002 Харків, вул. Пушкінська, 53.